



Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

7. De Solutionibus quorundam locorum sibi inuice[m] aduersantium in
Commentariis Sancti Thomæ contentorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

fic habeat singula membra similia proportionabiliter, oportet q̄ habeat et vnum conceptum mentalem representatiuum illius vnus proportionabiliter. Nec huius oppositum teneo in tractatu de Analogia nominū, sed conceptus iste vnus numero in mēte s̄m esse representatiuum, nec representat vnā solum naturā, sed vltra vnā quā determinate representat (a qua est impressus) representat implicite ceteras similes illi primo representatē s̄m id, in quo proportionabiliter eis similis est idem enim est iudicium de similitudine rerū inter se, & conceptus mentalis, & rerum. Quemadmodū enim osis natura similis est naturā spinæ in sub finendo carnes animalium (in quo analogantur) ita conceptus mentalis osis, vt sustinens carnis, est similis osi, & spine, sed osis determinate, spinæ autem implicite, sicut et ipsum os non est simile spinæ determinate, sed quatenus spinā sustinet carnes, sicut ipsum os. Hic est primus modus, quo analogum habet vnum conceptū mentalem, ac per hoc ens, cum analogum sit, vnum pacto habet conceptū à mente in reb. impressum. Aliter autē modus super ipsius intellectus opere, quo natus adunata, diuidere fundatur, & est iūcōceptus similis vnus numero in mente, representans analogum quidē determinate, nullum autem eorū, quæ fundat analogiam explicite. Conringit autē hoc, cum intelligens mentale conceptum quem paulo ante diximus, expoliat ab illa determinata natura, quā representabat, & loco illius naturæ concipit pronomen aliquod referens naturas fundantes analogiā indeterminate. v. g. sic cōceptus osis est os sustinens carnes intelligens loco osis, ponat, quod, & dicatur quod sustinet carnes, tunc enim manifeste representatur analogum explicite, implicite autē tātū naturæ fundates analogiam. Est autē inter hos duos conceptus non solum d. cta ex radicib. differentia, sed et quia primus ad quid rei spectat analogi, secundus autē ad quid nominis neuter tamen perfecte representat analogū. De quo. s̄. perfecto, seu adæquato explicite conceptu analogi interpretandum est, cū à me, vel ab alio scriptū inuenitur, quod nō potest analogum, vnum numero mentalem cōceptū habere, sed vni analogi tū. Et qm̄ conceptus mentales sunt imagines rerū representatarum (nisi sint ficti) quemadmodū in mente conceptus adæquatus analogi nō est vnus, sed exigit representationem oīum fundantium analogiam, ita significatū analogi adæquatū, & perfectum nō potest sic abstrahi, vt obiciatur, representetur, aut concipiatur absque fundantib. reb. Et sicut in mente duplex conceptus imperfectus reperitur, ita res significata, extra pōt obici dupliciter imperfecte. s̄. vel in vno explicite, in quo cetera obiciuntur indeterminate, nullo explicite, sed omnia implicite, in solo formalissimo significato explicite.

Nec prædicta cōtrariantur doctrina S. Tho. ens enim primorum ordine generationis est secundū conceptum imperfectum ordine autē distincte cognitionis est s̄m conceptum perfectum. Ens quoque habere conceptum simplicissimum, cōsonat dictis, qm̄ cum simplicitas compositioni opponatur, & vnum analogia nō sit vnum compositione aliqua, non habet ens ex hoc, q̄ analogorum compositionem admixtam. Et vt exercitatione resolutio monstratur, si substantiam in ens vis resolvere, si in conceptum distinctum entis resolutio queritur, resoluetur in ipsam naturam substantiæ quatenus esse fundat, q̄ est simplicissimum cui, & addit

A ipsa substantia, & addunt trāscendentia. Et si in cōceptum confusum, quod est resoluens, q̄ etiā est simplicissimum cui, & addit ipsa substantia, & addunt transcendentia. Et si conceptum confusum, q̄ est resoluens, q̄ etiā est simplicissimum, cui et prædicta addunt. Sed occasio errandi multis est, quia in resolutione distincta querunt resolvere in vnum analogia sicut consuevit resolvere in vni uocacione. Ita quod querunt in analogia quasi in vnum numero terminum, sicut in vniuocis, cum tamen terminus in analogia sit vnum proportionabiliter tū. Ita q̄ & singula resoluibilia resoluuntur in conceptus simplices obiectiuos, & mentales, & omnia in conceptū obiectiuū, & mentalem simplicem, & vni proportionabiliter, ita q̄ (vt vnico verbo rem absoluam (ens esse primo notum in q̄ fit omnis resolutio, in quod oīa addunt per modum analogi, interpretandum est, cū quod stare potest, quod ens s̄m perfectum adæquatūque conceptum non abstrahit à naturis prædicamentibus, sicut nec aliquod analogum à fundamentibus analogiam. In hoc pendet tota vis claritatis rei huius, vt super animaduertat secundum analogorum morem hæc dici. Plura nunc non mihi occurrunt ad propositum dicenda, imo prolixior fui acutissimo ingenio tuo, quo ex vnico verbo cōcepisses omnia, Bene vale, & pro me orare digneris. Romæ die 27. Februarij, 1519.

TRACTATUS SEPTIMVS
Solutionum quorundam locorum sibi inuicem aduerfantium, in commentarijs Sancti Thomæ contentorum.

AD FRATREM IACOBVM
Creston Scotum, lectorem Theologie.

P Etitionibus tuis, fili charissime, deesse notens, ad proposita duo dubia responderē curavi. Proponis primo dissonantiā dictorū nostrorū inter se, dum in Comment. 1. par. art. 1. q. 12. diximus creaturā rationalem, vt ordinatā ad felicitatem, & non absolute, naturaliter appetere visionem Dei in se artic. autem primo. q. 8. 2. respondendo quarto argu. Scoti diximus, quod ad naturaliter volendum finem vltimum in particulari, non sufficit indubietas, quoniam hæc est in quolibet fidei, sed exigitur euidētia, quæ solum conuenit Beatis.

Proponis secundo ambiguitatem circa quandā glossam nostram in eisdem comment. q. 47. arti. 3. ad tertium vbi dicente textu, Non est possibile esse aliam terram, quā istam glossauimus, ly possibile, sumi pro possibili sumpto ex potentia indita rebus creatis, secundum quam diximus, impossibile est mortuū resurgere, & non pro possibili secundum potentiam actiuam Dei, neque pro possibili logico. vt enim tibi, quod de possibili logico sit sermo, propter materiam subiectam, de qua ibi disputatur, & hoc propter tria.

Primo, quia propositio illa procedens, Mundus cōstat ex tota sua materia, sumpta ex philosopho, aut intelligit de totalitate indiuiduali, & hoc non, quia quodlibet indiuiduū perfectū isto modo constat ex sua materia. Aut de totalitate specifica, & sic oportet intelligi de impossibili absolute quū impleret contradictionē habere totā materiam speciei, & non habere aliquā partem, quæ esset extra illud.

Secundò, quia idem dicitur iudicium de tertia, Opusc. Caiet. X 3 & de

& de alijs partibus mundi, sed esse duos Soles, implicat contradictionē, ergo sermo est de impossibili absolute. Manifestatur autem implicatio contradictionis, quia positus duobus Solibus, si materia vnus appeteret formā alterius, neuter haberet suā materiā, quia Sol constat ex materia satieta sua forma: si aut materia vnus nō appeteret formā alterius, sic different non solū specie, sed genere. Tertiū, quia secundū istā glossam, quū dicitur, Non est possibile esse aliam terram, sensus esset, Non est potentia actiua in rebus creatis, q̄ possit producere aliā terram, hic autem sensus longe est à proposito, & quis vnquam de hoc debitaui?

Ad primum dubium respondemus, quod ly naturaliter non secundū eandem significationem in vtroque loco sumitur. Nam in quōne duodecima naturale attenditur penes naturam tanquam principium, ita quod naturalis appetitus appellatur, q̄ prouenit à principio indito secundū supradictū diuinā gratiā ordinem. Vt enim, locutio naturalis est homini à principijs naturalibus, ita appetere celestis patriā felicitatem, naturale est homini ex principijs gratiā, quia ex illis natum est prouenire. In questione autem 82. naturale attenditur penes modum, vt distinguitur contra liberā, ideoque ibi dicitur: q̄ naturaliter id est non libere vel Deum in particulari, &c. solis Beatis conuenit, vnde nulla relinquatur inter dicta dissonantia.

Ad secundam autem dubitationem respondetur, clare constare ex textu, quod possibile sumitur secundum potentiam in rebus existentē, dum probatur in textu, ex naturali motu terræ ad centrum hoc, hæc enim probatio manifestat, de Physica potentia sermonem esse. Nam certum est, apud Theologos omnes, posse à Deo creari etiam terram extra istum mundum, & conseruari ibi in æternum.

Ad primam igitur obiectionem dicitur, propositionem illam, Mundus constat ex tota sua materia, intelligi de omni totalitate materiæ, possibile tamen potentia Physica, quoniam hoc sufficit ad probandum in philosophia naturali, quod constat ex tota sua materia simpliciter, hoc est sine additione aliqua. Et sic stant ista duo simul, quod mundus constat ex tota sua materia, & quod Deus potest per omnipotentiam suam similem materiam extra mundum creare, quoniam primum intelligitur de tota sua materia possibili Physicæ. Nec implicat contradictionem habere totam possibilem Physicē, & non habere aliquam partem, quæ per omnipotentiam diuinam fieret extra.

Ad secundam autem dicitur, quod nulla appareret cōtradictio, ponēdo plures Soles eiusdē speciei specialissimæ ex diuina omnipotentia, & quod existentibus pluribus Solibus, neutrius materia appeteret alterius formam, quia vtriusque materia contenta esset sua forma, sicut modo materia existens in vna parte celestis corporis homogenei non appetit esse in alia parte, & similiter in motibus pars igneæ contigua occidentali parti orbis Lunæ non appetit esse in Orientali parte eiusdē orbis. Et omnium vna communis est ratio, quod in his, quæ sunt eiusdē rationis, vna est etiam ratio appetitiuæ quietis, ac per hoc quodlibet contentum est illa portione, quam habet, & merito, quū priuatio, q̄ machinatur ad malū, nō est in certa materia, propter formam eiusdē speciei. Numquā enim Socrates corrumpetur, si materia eius non appete-

ret, nisi formam humanam, quoniam illam iam habet & sic de alijs.

Ad tertiam dicitur, quod aliud est aliqua esse idem, aliud est aliqua consequenter se habere. Vnde licet ad sensum expositum consequatur illa alia propositio, Nulla est potentia actiua in reb. creatis, quæ possit facere aliam terram, non tamen est idem quod sensus expositus, quoniam iuxta sensum expositum sermo est de potentia naturali, non descendendo ad actiuam, aut passiuam, & secundum huiusmodi potentiam affertur ratio de motu naturali, & non de potentia, vel impotentia generatiua terræ.

Hæc sunt, quæ velut à somno scientiarum speculatiuarum excitato occurrerunt respondenda. Reliquū est, vt attendas tibi & lectioni, & oris pro me, & bene vale. Romæ 23. Nouemb. 15 22.

T R A C T A T V S O C T A V V S

De vinculo obedientiæ cuius est vnica quæstio.

Q V A E S T I O I .

Num homo teneatur superiori obedire in his, in quibus parendo oportet periculo mortis se exponere.

M

trum homo homini superiori teneatur obedire in his, in quibus oportet se exponere periculo mortis. Et videtur, quod non.

Primo ratione, quia homo homini nō est subditus, quo ad naturam, ac per hoc non tenetur vitam perdere ad mandatum alterius. Et confirmatur autoritate, quia S. Tho. in Secunda Secundæ, quæst. 105. articul. 5. in corpore dicit, Tenetur homo homini obedire in his, quæ exterius per corpus sunt agenda, in quibus tamen secundum ea, quæ ad naturam corporis pertinent, homo homini obedire non tenetur, sed solum Deo, quia omnes homines natura sunt pares, puta in his, quæ pertinent ad corporis sustentationem, & prois generationem. Hæc ille.

Secundo, quia non tenetur homo sibi charitatis ordinem ponere vitam corporalem pro quocūque exteriori bono, aut pro vita corporali alterius, quum plus teneatur diligere corporalem viā suā, quam proximi, & contra aut supra charitatis ordinem non tenetur homo homini obedire.

Tertio, quia humana iura de actionibus humanis intelliguntur salua consistentia, imo in columitate subiecti, vt patet de precepto ieiuniorum, de diuinis officijs persoluendis, de obseruatione festorum, non enim tenetur homo ad diuinum officiū, aut ad obseruationem festorum, si non potest hæc sine non solum vita, sed sanitatis periculo seruare. Eximit ergo periculum vitæ ab obedientia humana.

Quarto, quia timor cadens in constantem virū, quales est timor mortis, excusat ab omni iuris ac iudicij humani executione, ergo idē quod prius.

Ad euidentiā huius quæstionis sciendum est, quod non distinguere inter per se, & per accidens occasio est minus bene sentiendi, contingit enim etiam sapientes, inquit Aristot. falli in iis, quæ sunt per accidens. Aliud est igitur subdij hominē homini in his, quæ sunt nature, per se loquendo, & aliud per accidens. Subiici naq; per se, est directe, & formaliter subdij, ita quod possint illa directe & formaliter